

Interview in boek van Annemarie Rakhorst

"Pensioengeld moet sturend zijn", Marcel Jeucken, 26 november 2015

Voor mijn nieuwe boek, 'Geld stuurt de wereld', sprak ik met verschillende financiële experts. In dit interview: Marcel Jeucken, managing director Responsible Investment bij PGGM, een van de meest verantwoorde pensioenbeleggers ter wereld. Maar Marcel Jeucken is nog lang niet tevreden. 'We kunnen nog zoveel méér doen.'

Geld moet volgens Jeucken van PGGM niet volgend zijn, maar juist sturend. Het beheren van kapitaal brengt ook de verantwoordelijkheid met zich mee om het in te zetten voor een betere toekomst. 'Van pensioenfondsbeheerders en uitvoerders mag je verwachten dat ze binnen de keten van financiële partijen voorop staan bij verantwoord beleggen.'

Bijzondere rol in de financiële sector

Jeucken vervolgt: 'Pensioenfondsen staan aan het begin van de beleggingsketen en spelen daarmee een bijzondere rol in de financiële sector. Zij kunnen beïnvloeden hoe andere financiële spelers in de keten zich gedragen. Pensioenfondsen dienen rendementen te generen zodat deelnemers kunnen genieten van hun pensioen. Duurzaamheidsvraagstukken beïnvloeden enerzijds de mogelijkheden dergelijke rendementen te generen, anderzijds creëert het kansen om goede rendementen te halen én een positieve impact op de wereld te hebben.'

Cultuur- en gedragsverandering

Banken, verzekeraars en financiële bemiddelaars hebben geen bestaansrecht meer als pure winstmachines. Ze moeten meer gaan handelen als zorgzame wereldburgers met verstand van financiën én de impact op de wereld. Voor verduurzaming van de financiële sector is een cultuurverandering nodig. In samenwerking met andere financiële instellingen probeert PGGM gedragsverandering te bewerkstelligen. We beginnen bij onszelf en brengen in kaart hoe wij ons eigen gedrag kunnen aanpassen. We doen in ieder geval zelf minimaal wat we van de buitenwereld vragen. We zijn bereid consequenties te verbinden wanneer partijen waarmee wij samenwerken of waarin we beleggen, op een manier handelen die afbreuk doet aan duurzaamheid of een duurzaam financieel stelsel.'

Uitsluiten wapenproducenten

PGGM zelf had overigens een publicitaire stroomstoot nodig om tot dit inzicht te komen. In 2007 liet een tv-uitzending zien dat het fonds belangen had in enkele producenten van controversiële wapens. Het zorgde ervoor dat destijds het pensioenfonds PGGM bij zichzelf te rade ging, herinnert de toen net ingestapte Marcel Jeucken zich. 'We hadden al een beleid op verantwoord beleggen en waren al jaren actief, onder andere door wapenproducenten uit te sluiten. Desondanks merkten we dat dat weinig bekend was en het beleid ook niet alles afdekte. De reacties toonden aan dat deelnemers meer verwachtten en ook beter geïnformeerd wilden worden.'

Kapitaalkracht en invloed

Er werd orde op zaken gesteld. Nu staat PGGM (dat als pensioenbelegger het vermogen beheert voor 7 pensioenfondsen met gezamenlijk circa 2,6 miljoen deelnemers) in binnen- en buitenland bekend als een voorbeeld van hoe pensioenfondsen samen met hun uitvoerder hun kapitaalkracht en invloed kunnen aanwenden. 'De lat is sindsdien steeds hoger gelegd. Zo moeten we voor het pensioenfonds PFZW in 2020 de klimaatvoetafdruk van de beleggingsportefeuille gehalveerd hebben en de beleggingen met positieve maatschappelijke impact verviervoudigd.'

Geld heeft een sturende kracht en deelnemers mogen meer hun stem laten horen hoe ze dat willen inzetten.

Stem van de deelnemers

Voor het zover is, moet PGGM nog wel wat hobbels nemen. Hoewel de pensioenbeheerder en uitvoerder het voordeel heeft dat de gemiddelde deelnemer bovengemiddeld maatschappelijk geïnteresseerd is, blijft de belangstelling voor het beleggingsbeleid laag. 'In de praktijk zijn deelnemers van pensioenfondsen nog weinig betrokken of geïnteresseerd hoe dat geld ingezet wordt. Geld heeft een sturende kracht en deelnemers mogen meer hun stem laten horen hoe ze dat willen inzetten.'

Kleinschalige projecten zijn juist interessant

Dan is er het schaalprobleem. 'PGGM belegt grote bedragen in alle denkbare sectoren en in bijna alle bestaande beleggingscategorieën. Zo hebben we voor circa 60 miljard euro aandelen in 2700 van de grootste en belangrijkste bedrijven. Keurig gespreid over de hele wereld en over alle ketens en sectoren die ertoe doen, precies zoals de economische risicospreidingstheorie voorschrijft. Beleggingen met positieve impact zijn echter vaak nog kleinschalig. We willen daar meer in beleggen maar eigenlijk moeten we bij 100 miljoen de grens trekken.'

Groene investeringen

Onder die 100 miljoen is het voor ons veelal niet rendabel om in te stappen. Onze beheerskosten zijn dan te hoog en ons risicomanagement wordt dan te ingewikkeld. Iemand die 4 of 5 miljoen nodig heeft voor een heel kansrijk idee, moeten we daarom de deur wijzen. We werken hard aan oplossingen. Samen met de Rabobank bijvoorbeeld. We hebben de afspraak dat wij met ons kasgeld hun groene investeringen financieren, zodat zij meer kunnen investeren in kleinschalige projecten. Dat is mooi, maar we zouden graag meer doen. Veel van de beste innovaties beginnen nu eenmaal klein.'

De afstand tussen de eigenaar van het kapitaal en de mensen die erover beslissen, is veel te groot geworden.

Rekening houden met hele keten

Een ander effect is dat Jeucken en zijn collega's steeds goed op moeten letten of een investering in de ene schakel van de keten hun belangen in een andere niet schaadt. 'Je moet naar de hele keten kijken en je investeringsbeslissingen nemen op grond van wat er onderaan de streep aan netto-effect overblijft. Dat is vaak een lastige afweging. Zeker voor beleggers. Die kijken liever naar de winst- en verliesrekening van een individuele deelneming, niet naar het grotere plaatje. Ook voor ons is die omschakeling best moeilijk.'

Meer eigenaar

Pensioenfondsen moeten zich daarnaast meer eigenaar gaan voelen en zich daar ook naar gaan gedragen. 'De afstand tussen de eigenaar van het kapitaal en de mensen die beslissen over wat er met het kapitaal gebeurt (zoals CEO's van ondernemingen en externe vermogensbeheerders die PGGM aanstelt) is de afgelopen decennia veel te groot geworden. Dat hebben we ook laten gebeuren. Dat doen wij voortaan anders. Als uitvoerder willen we dat ze doen wat wij het beste vinden en onze invloed aanwenden.'

Stelling durven nemen

Die hardere opstelling heeft ertoe geleid dat PGGM in de VS de aandeelhouder is die relatief

vaak tegen directievoorstellen heeft gestemd. Ook haalden Jeucken en collega Catherine Jackson voorpagina's met PGGM's campagne tegen excessieve beloningspakketten voor bestuurders bij beursgenoteerde bedrijven. 'Ook dat hoort bij de opstelling van een verantwoord denkende en handelende belegger.' Veel van zijn collega's zijn echter nog niet zo ver, constateert Jeucken. 'De overgrote meerderheid realiseert zich nog niet hoeveel invloed ze eigenlijk wel hebben en dat het hun verantwoordelijkheid is om er ook gebruik van te maken.'

Het boek [*Geld stuurt de wereld - Jij bepaalt de koers*](#) van Anne-Marie Rakhorst verscheen op 26 november 2015.

Bron: <http://duurzaamheid.nl/artikel/blog/interview-marcel-jeucken-pggm>